

NRC HANDELSBLAD

Jongeren met een Wajong-uitkering zijn vaak afgeschreven. Een enkeling, zoals Jerry Mittelmeijer, komt toch aan het werk. *(foto: Flip Franssen)*

Een land vol kinderen met afwijkend gedrag

Kabinet zint op maatregelen wegens explosieve toename van het gebruik van jeugdvoorzieningen

Gepubliceerd: 17 maart 2008 21:53 | Gewijzigd: 17 maart 2008 21:54

Door onze redacteurs Claudia Kammer en Antoinette Reerink

Den Haag, 17 maart. Het beroep op allerlei jeugdvoorzieningen in Nederland groeit fors. Door betere diagnoses, ruimere definities, meer bekendheid met de regelingen.

Elke klas in het basisonderwijs heeft tegenwoordig wel een kind met een stoornis en recht op hulp. Minister Rouvoet (Jeugd en Gezin, ChristenUnie) maakt zich zorgen over dat fenomeen. Tijdens een spoeddebat in de Tweede Kamer zei hij vorige week: „Wat is er in ons land aan de hand dat de vraag naar jeugdvoorzieningen zo toeneemt op alle terreinen?” Hij laat het grondig uitzoeken. Het is een heikel onderwerp, omdat de slotsom wel eens kan zijn dat de kosten zo toenemen dat verworven rechten op de helling moeten.

Zijn kinderen nu zo veel zwakker dan vroeger, dat jeugdvoorzieningen uit hun voegen barsten? Een jaar geleden kwamen de harde feiten naar boven. Onderzoeksinstituut TNO publiceerde toen een rapport over jongeren met een gezondheidsbeperking. Een van de opstellers, Jan Besseling: „Ik lees het nog wel eens terug en dan verschiet ik er weer van. Zo confronterend is het.”

Een greep: één op de 22 kinderen is voor de rest van zijn leven min of

meer afgeschreven omdat het een Wajong-uitkering ontvangt, speciaal voor jonggehandicapten. Deelname aan het speciaal onderwijs is sinds 2000 met 36 procent toegenomen. Het aantal kinderen dat een beroep doet op geestelijke gezondheidszorg is in vijf jaar met 64 procent gestegen.

Kroonlid Hans Kamps van de Sociaal-Economische Raad (SER) zei zaterdag in het tv-programma Nova dat het aantal jonggehandicapten binnen vijftien jaar tot een half miljoen dreigt te stijgen. Het Kamerdebat van vorige week ging over de exceptionele populariteit van het persoonsgebonden budget, waarmee mensen zelf hulp kunnen inkopen. Zij zijn steeds vaker onder de achttien jaar.

Voor alle voorzieningen geldt dat vooral kinderen met psychiatrische aandoeningen het groeiende beroep erop verklaren. Autisme- en ADHD-gerelateerde stoornissen springen het meest in het oog. Zijn de Nederlandse kinderen massaal brekebenen geworden?

De TNO-onderzoekers hebben daarvoor geen bewijs. Er moet naar andere verklaringen worden gezocht. „Allereerst is de diagnostiek van stoornissen bij kinderen verbeterd”, zegt Cees Wevers van TNO. Kinderen worden nu veel meer getest dan twintig jaar geleden. Als je meer test, spoor je meer op. Daar komt bij dat voor sommige stoornissen, zoals autisme, de definities zijn verruimd.

Daarnaast is de samenleving ‘ingewikkelder’ geworden, zeggen de deskundigen. „Het is een misverstand dat een stoornis een vast gegeven is”, aldus Wevers. „Iets is pas een stoornis als je er last van hebt.” Mensen met afwijkend gedrag die vroeger wel mee konden komen, in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, vinden nu geen plek meer. Vroeger waren er meer beroepen waarvoor je niet per se heel goed hoefde te kunnen leren.

Ook het onderwijs is veranderd. „Het nieuwe leren is voor kinderen die veel structuur nodig hebben niet geschikt”, meent onderzoeker Besseling. Er wordt steeds minder klassikaal lesgegeven. Kinderen die in dat systeem niet kunnen meekomen, belanden al gauw in het speciaal onderwijs of hebben op school extra hulp nodig. Daarvoor kunnen ze een ‘rugzakje’ of een persoonsgebonden budget, aanvragen.

Kamerlid Van Miltenburg (VVD) betoogde in het spoeddebat hierover dat scholen hun verantwoordelijkheden op hulpverleners afwentelen. Leerkrachten zouden veel meer zelf voor de probleemjongeren moeten zorgen. Balans Magazine, een tijdschrift over stoornissen, beschrijft in het jongste nummer de intensieve (lees: kostbare) begeleiding van een leerling met het syndroom van Asperger. De jongen heeft een schaduwbegeleider die achter hem zit en ingrijpt als de aandacht van de jongen afdwaalt. De schaduw geeft geen inhoudelijke hulp of uitleg. Het gaat er puur om de leerling bij de les te houden.

In het TNO-rapport staat dat de toegenomen bekendheid met de voorzieningen het gebruik ervan heeft aangewakkerd. De onderzochte regelingen (zie inzet) bevatten volgens de onderzoekers aanzuigende mechanismen. „Hulpverleners verwijzen ouders naar verschillende voorzieningen”, zegt Wevers. Bovendien lokt de ene regeling de andere uit. Zo blijken veel jongeren met een Wajong-uitkering afkomstig uit het speciaal onderwijs.

Zorgverleners en functionarissen die de zorgbehoefte van de jongeren moeten vaststellen, hebben ook een belang bij het toewijzen van hulp. Wevers: „Afwijzen kost vaak meer papierwerk. Als je ‘nee’ zegt, moet je dat beargumenteren en er is altijd kans op protest.” Misbruik van de voorzieningen hebben de onderzoekers evenwel niet aangetoond.

De jongeren die hulp nodig hebben, willen meestal het liefst 'gewoon meedoen' met anderen. Maar de voorzieningen helpen daar nauwelijks bij. „Je denkt dat de regelingen samenhangen, dat de overheid ze heeft ingesteld om kinderen mee te laten doen, maar dat blijkt niet zo te werken”, zegt een derde auteur van het rapport, Branco Hagen. Instanties en ministeries werken langs elkaar heen. Het speciaal onderwijs is ook niet verplicht kinderen voor te bereiden op werk.

Het kabinet zint nu op maatregelen. Het is een uitgelezen kans voor coördinerend jeugdminister Rouvoet om integraal jeugdbeleid te voeren, op het gebied van zorg, onderwijs en reïntegratie. Maar de per deelgebied verantwoordelijke bewindslieden broeden ieder op eigen initiatieven.

Zo denkt staatssecretaris Bussemaker (Volksgezondheid, PvdA) na of ze de aanspraken op het persoonsgebonden budget moet inperken. Staatssecretaris Dijkzma (Onderwijs, PvdA) hervormt het onderwijs aan zorgleerlingen. En minister Donner (Sociale Zaken, CDA) komt met voorstellen om het aantal jonggehandicapten met een uitkering te verminderen. „Laten we nou niet gaan praten wat ze niet kunnen, maar kijken wat ze wel kunnen”, zei Donner afgelopen weekend op de tv.

De TNO-onderzoekers zoeken de oplossing ook in het bieden van werk aan jongeren met een beperking. Probleem is dat bijscholing en jobcoaching vaak nog meer geld kosten dan jongeren thuis laten zitten.

Jongeren gebruiken meer voorzieningen

Bij onderzoek naar voorzieningen voor jongeren ontdekte TNO een grote toename van het gebruik. Zo is de deelname aan het speciaal onderwijs sinds 2000 met 36 procent toegenomen. Het aantal leerlingen met ambulante begeleiding is met 240 procent gestegen, vooral door de invoering van leerlinggebonden financiering in 2003.

Het gebruik van justitiële jeugdzorg is sinds 2000 met 37 procent gestegen, dat van geestelijke gezondheidszorg voor jongeren met 64 procent.

Het gebruik van de TOG-regeling (Tegemoetkoming Onderhoudskosten thuiswonende Gehandicapte kinderen) is sinds 2000 verviervoudigd. Het aantal jonggehandicapten met Wajong-uitkering steeg met 22 procent.

Het gebruik van de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg), die sinds 2007 onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) valt, groeide van 2000 tot 2006 met 17 procent.

Het ministerie van Volksgezondheid maakte onlangs bekend dat het aantal persoonsgebonden budgetten, waarmee hulpbehoevenden zelf zorg in kunnen kopen, in 2007 met 40 procent toenam. Van de budgethouders is 42 procent jonger dan 18 jaar, in 2003 was dat nog maar 16 procent.

 [Print artikel](#) [Mail artikel](#) [Mail/tip de redactie](#)

Meer binnenland nieuws

08:33 [PvdA wil wettelijk verbod terugdraaien km-teller](#)

07:21 [ANWB: Garages maken fouten bij grote beurt](#)

Maandag 17 Maart

22:00 [Voormalig VS-ambassadeur Arnall overleden](#)

21:53 [Een land vol kinderen met afwijkend gedrag](#)

21:28 [Wieringermeer wordt ontpolderd](#)

- 16:37 [Onbekende steelt kop dode webcamree](#)
- 16:26 [Verhoor op afstand landelijk ingevoerd](#)
- 16:16 [Pleidooi voor groter takenpakket provincies](#)

[advertentie]

